

Školní rok: 2022/2023

Třída: 4.C

Obor: 78-42-M/02 Ekonomické lyceum

Témata k ústní profilové maturitní zkoušce z předmětu SPOLEČENSKOVĚDNÍ SEMINÁŘ

- 1) Filozofie a její význam v životě člověka, základní filozofické problémy a základní filozofická otázka, rozdělení filozofie podle zaměření a podle základních období.
Stát, znaky státu, formy a typy států, přímá a nepřímá demokracie, znaky demokratického státu, pojmy: - pluralitní demokracie, - právní stát, - občanská společnost.
- 2) Předsokratovská filozofie – společné znaky; základní přehled a charakteristika jejich zástupců - mílétská škola, Pythagoras a Pythagorejci, elejská škola, Hérakleitos z Efesu, atomisté.
Politické ideologie, jejich funkce, tři hlavní ideologické proudy a jejich znaky, hlavní znaky dalších významných ideologií – komunismu a fašismu (jejich společné znaky a rozdíly), anarchismu, nacionalismu, rasismu, feminismu, environmentalismu.
- 3) Antická filozofie klasického období – sofisté, Sókratés.
Sociologie jako věda, předmět sociologie. Základní strategie sociologického výzkumu. Z dějin sociologie. Kultura jako způsob života – prvky kultury, proměny kultury, subkultura. Sociální instituce a sociální organizace. Komunikace a masmédia. Proměny kultury.
- 4) Platón a Aristotelés.
Socializace a její zprostředkovatelé. Sociální deviace a sociální patologie. Sociální struktura společnosti - sociální pozice, sociální role, sociální stratifikace, sociální třída, vrstva, elita. Etikizační teorie.
- 5) Období helénismu – epikurejská škola, stoicismus, skepticismus. Římská filozofie.
Politologie jako věda; normativní, pozitivní a prognostická politologie. Dějiny politického myšlení. Stát – jeho znaky a funkce, státní občanství. Historie české státnosti.
- 6) Vznik křesťanského myšlení a středověká filozofie - základní charakteristika a rozdělení etap. Období patristiky (Aurelius Augustinus) a scholastiky (Tomáš Akvinský), spor o univerzálie, František z Assisi, pozdní scholastika (Roger Bacon, William Ockham).
Psychické vlastnosti osobnosti - temperament, schopnosti, inteligence.

- 7) Lidská a občanská práva, přehled dějin jejich vývoje a nejvýznamnější historické dokumenty lidských práv.
Etnikum, národ, národnost, multietnicita ve státě. Národnostní vývoj českých zemí. Romská otázka. Varianty států v souvislosti s jejich národnostním složením.
- 8) Renesanční filozofie. Renaissance a humanismus – historické podmínky vzniku a znaky renesance. Renesanční přírodní filozofie (M. Kusánský) a přelomové objevy v oblasti astronomie – M. Koperník, J. Kepler, G. Bruno, G. Galilei. Renesanční sociálně-politické myšlení (N. Machiavelli, T. More).
Mezinárodní vztahy – hlavní světové politické a vojenské organizace, jejich vývoj a vliv ve 20. století a na počátku 21. století.
- 9) Novověká filozofie, její racionalistický proud (René Descartes, Benedikt Spinoza, G. W. Leibniz) a empirický proud (F. Bacon, J. Locke, T. Hobbes, G. Berkeley, D. Hume). Sociální problémy české společnosti: - demografický vývoj, - stárnutí populace, - nezaměstnanost mladých, - netolerance, - xenofobie, - rasismus.
- 10) Evropská integrace – její vznik a vývoj. Evropská unie (EU) – její principy, pilíře a cíle. Orgány EU – jejich funkce a rozhodování. Směřování evropské integrace. Schengenská dohoda, Lisabonská smlouva.
Trestní právo. Občanské soudní řízení.
- 11) Francouzské osvícenství (Montesquieu, Voltaire, Rousseau). Encyklopedisté (Denis Diderot) a jejich společné dílo. Vliv osvícenství na politické proměny evropských států 18. a 19. století.
Psychologie jako věda. Předmět psychologie, psychologické vědy základní a aplikované. Metody výzkumu. Základní směry a osobnosti dějin psychologie.
- 12) Světová náboženství a jejich vliv ve 20. století a v současném světě, mezináboženský dialog, ekumenismus, náboženský fundamentalismus.
Osobnost a její základní faktory, základní etapy vývoje osobnosti jedince podle věku. Podstata dělení etap vývoje osobnosti podle Piageta, Eriksona a Freuda.
- 13) Německá klasická filozofie - Immanuel Kant a G. W. F. Hegel. Iracionalismus a voluntarismus – A. Schopenhauer, F. Nietzsche.
Rodinné právo jako součást občanského práva. Správní právo.
- 14) Celosvětové sociální problémy – globalizace, chudoba tzv. třetího světa, kulturní relativizace, konzumní společnost, migrace, soužití etnik a náboženství.
Psychické vlastnosti osobnosti – tvořivost, charakter, motivy a postoje, volní vlastnosti.
- 15) Média – jejich význam, druhy a specifika v současném světě. Média veřejnoprávní a soukromá, seriózní a bulvární a jejich znaky. Média a politika, cenzura a propaganda. Regulace médií. a mediální logika - pojmy.
Psychické procesy osobnosti – vnímání, představa, fantazie, paměť a zapomínání - jeho mechanismy a průběh. Myšlení a řeč, základní myšlenkové operace.
- 16) Pozitivismus ve Francii (A. Comte) a v Anglii (utilitarismus, J. S. Mill, H. Spencer). Materialismus 19. století a jeho hlavní představitelé – Ludwig Feuerbach, Karel Marx a B. Engels. Marxismus a leninismus a jejich vliv na proměny světa v 19. a 20. století.
Psychické procesy osobnosti – učení (mechanismus, druhy, efektivita učení), city, vůle, konflikty.

- 17) Základní filozofické směry 20. století (fenomenologie, existencialismus, pragmatismus, strukturalismus, novopozitivismus, postmoderna), jejich hlavní myšlenky a představitelé.
Psychické stavy osobnosti – aktivace psychiky, pozornost, vědomí, spánek. Fyziologické mechanismy psychiky.
- 18) Významné osobnosti českého filozofického a intelektuálního myšlení – Jan Hus, Petr Chelčický, J. A. Komenský, T. G. Masaryk, J. Patočka, V. Havel, J. Sokol, T. Halík, V. Bělohradský. Čeští představitelé světové vědy 19. a 20. století a jejich zaměření (Mendel, Purkyně, Jánský, Heyrovský, Holý).
Duševní hygiena – její význam a metody, duševní poruchy a jejich třídění.
- 19) Základy etiky – etika a morálka, etika v historickém vývoji lidstva. Etiketa – její základní pravidlo a pořadí společenské významnosti. Hlavní pravidla etikety v základních společenských situacích.
Občan a demokracie. Jak ji, jako jedinci můžeme hájit, podle Timothy Snydera.
- 20) Stres, frustrace, deprivace – jejich znaky a příčiny vzniku. Zátěžové situace a lidské reakce na tyto zátěžové situace.
Ústava ČR, historie české ústavnosti. Princip dělby státní moci. Princip brzd a rovnováh. Listina základních práv a svobod.
- 21) Přehled světových náboženství – judaismus, křesťanství, islám.
Základní právní pojmy, základní právní systémy. Právo pracovní.
- 22) Sociální skupiny a jejich typy (malé a velké, primární a sekundární, formální a neformální). Sociální vztahy formální a neformální. Typy spolupráce v sociálních skupinách. Rodina a její funkce. Sociální kontrola - její podoby a cíl. Pozitivní a negativní sankce. Typy společenské adaptace - konformismus, inovace, ritualismus, únik, vzpoura. Sociologické typy společnosti.
Státní moc v ČR – zákonodárná moc, legislativní proces.
- 23) Přehled světových náboženství – východní náboženství – buddhismus, hinduismus, konfucianismus, taoismus.
Moc výkonná – její zástupci a jejich pravomoci. Moc soudní a soustava českého soudnictví. Ombudsman.
- 24) Volby, volební systémy. Státní správa a samospráva.
Milníky boje za lidská a občanská práva ve 20. století ve světě a u nás.
- 25) Rizikové chování – jeho charakterizace a přehled jeho negativních jevů. Současný životní styl, závislosti a další typy zátěžových situací. Civilizační choroby.
Základní znaky a specifika jednotlivých médií. Internet a sociální sítě – jejich význam a rizika. Jak se bránit mediální manipulaci a podezřelému mediálnímu sdělení (5 otázek).

Schváleno předmětovou komisí dne 26. 8. 2022

Ing. Petr Kyjovský

Předseda PK: Mgr. Jaroslav Rotrekl

ředitel školy